

Jaarstukken 2017

Balans

Provincie Gelderland

Definitief PS

donderdag 31 mei 2018 12:25

Bezoekadres: Markt 11, 6811 CG ARNHEM

Postadres: Postbus 9090, 6800 GX ARNHEM

Telefoon: (026) 3599480

E-mail: post@gelderland.nl

Website: www.gelderland.nl

Balans

In dit hoofdstuk wordt de balans met een toelichting daarop weergegeven. Naast een toelichting per balanspost wordt er ook een overzicht gegeven van de niet uit de balans blijken verplichtingen en wordt er ingegaan op fiscaliteiten.

Overzicht balans

Balans (bedragen x € 1.000)

ACTIVA	31-12-2017	31-12-2016	PASSIVA	31-12-2017	31-12-2016
Vaste Activa			Vaste Passiva		
Immateriële vaste activa	24.201	30.183	Eigen Vermogen	4.424.860	4.339.419
Saldo agio/disagio	24.201	30.183	Algemene reserve	10.900	41.944
			Bestemmingsreserves	4.400.287	4.283.426
Materiële vaste activa	90.603	45.706	Saldo van de rekening	13.673	14.049
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	37.717	0			
Investeringen met een economisch nut	52.886	45.706	Voorzieningen	12.567	13.571
			Voor verplichtingen, verliezen en risico's	12.567	13.571
Financiële vaste activa	2.773.335	2.875.886			
Kapitaalvertrekkingen aan deelnemingen	134.387	134.597			
Leningen aan openbare lichamen en deelnemingen	268.284	270.014	Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	2.949	0
Overige langlopende geldleningen u/g	16.543	15.654	Onderhandse leningen van binnenlandse bedrijven	2.949	0

Overige uitzettingen	2.354.121	2.455.621			
Vlottende activa			Vlottende passiva		
Voorraden	32.205	22.771	Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar	47.291	54.745
Voorraad gronden	32.205	22.771	Banksaldi	0	7.999
			Overige schulden	47.291	46.746
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar	1.629.010	1.498.125			
Vorderingen op openbare lichamen	48.547	52.315	Overlopende passiva	162.407	172.174
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	4.745	0	Nog te betalen en vooruitontvangen bedragen	39.830	35.227
Rekeningcourant verhouding met het Rijk	1.561.226	1.438.410	Van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel	122.577	136.947
Overige vorderingen	14.492	7.400			
Liquide middelen	297	373			
Kassaldi	2	1			
Banksaldi	295	372			
Overlopende activa	100.423	106.864			

Nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	90.732	95.109			
Van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangenvoorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel	9.691	11.755			
Totaal activa	4.650.074	4.579.909	Totaal passiva	4.650.074	4.579.909
			Gegarandeerde geldleningen	37.816	37.603

Toelichting balans

Onderstaand wordt per balanspost een toelichting gegeven.

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa (bedragen x € 1.000)

	31-12-2017	31-12-2016
Saldo van agio/disagio obligaties	23.444	29.417
Saldo van agio/disagio hybride lenig BNG	757	766
Totaal per 31 december	24.201	30.183

Saldo van agio/disagio obligaties

Het saldo agio/disagio obligaties betreffen de bedragen die zijn betaald boven de nominale waarde van obligaties (agio) en de bedragen die zijn betaald onder de nominale waarde van de obligaties (disagio). Het saldo van agio/disagio obligaties wordt afgeschreven over de resterende looptijd van de betreffende obligaties. De daling van genoemd saldo houdt verband met het Schatkistbankieren. Aangezien er geen Staatsobligaties, dan wel obligaties van financials meer mogen worden aangekocht, zal de activapost 'Saldo agio/disagio obligaties' de komende jaren geleidelijk afnemen tot het moment waarop de laatste obligatie expireert (oktober 2025) en deze post geheel is afgeschreven.

Saldo van agio/disagio hybride lening BNG

In 2016 is aan de Bank Nederlandse Gemeenten een hybride kapitaallening verstrekt van € 99,6 miljoen. De grondslag voor deze lening is te vinden in het beleidskader voor hybride leningen aan sectorbanken voor de overheid PS2015-592. In deze lening is rente meegekocht die hier zichtbaar wordt.

Het verloop van de immateriële vaste activa is als volgt weer te geven:

Saldo van agio en disagio (bedragen x € 1.000)

	2017	2016
Stand per 1 januari	30.183	37.003
Saldo van agio/disagio in transacties	0	766
Afschrijving	-5.982	-7.586
Totaal per 31 december	24.201	30.183

Materiële vaste activa

Het BBV kent een onderscheid tussen investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut en investeringen met een economisch nut. Vanaf 2017 is het verplicht ook de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut te activeren.

Materiële vaste activa (bedragen x € 1.000)

	31-12-2017	31-12-2016
Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	37.717	0
Investeringen met economisch nut	52.886	45.706
Totaal per 31 december	90.603	45.706

Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

Conform besluit in de Voorjaarsnota 2013 (PS2013-503) is in 2014 de gehele boekwaarde van activa met een maatschappelijk nut afgeschreven ten laste van de reserve Stamkapitaal. Door een wijziging in het BBV zijn we vanaf 2017 verplicht om investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut te activeren.

Het verloop van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut is als volgt weer te geven:

Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut (bedragen x € 1.000)

	Wegen	Totaal MVA maatschappelijk nut
Stand per 1 januari 2017	0	0
Aanschafwaarde	0	0
Gecumuleerde afschrijving	0	0

Boekwaarde		
Mutaties 2017		
Investerings	37.717	37.717
Afschrijvingen/aflossing	0	0
Totaal mutaties	37.717	37.717
Stand per 31 december 2017		
Aanschafwaarde	37.717	37.717
Gecumuleerde afschrijving	0	0
Boekwaarde	37.717	37.717

Vanaf 2017 worden wegen geactiveerd conform het BBV. Er wordt volgend jaar gestart met de afschrijvingen conform grondslagen.

Investerings met een economisch nut

Het verloop van de materiële vaste activa met een economisch nut is als volgt weer te geven:

Investerings met een economisch nut (bedragen x € 1.000)

	Bedrijfs-gebouwen	Gronden	Vervoer-middelen	Machines, apparaten en installaties	Overige materiële vaste activa	Totaal MVA economisch nut
Stand per 1 januari 2017						
Aanschafwaarde	50.642	1.246	740	11.573	49	64.250
Gecumuleerde afschrijving	-8.366	0	-740	-9.414	-24	-18.544
Boekwaarde	42.276	1.246	0	2.159	25	45.706
Mutaties 2017						
Afboeking aanschafwaarde	-3.571		-740	-8.069		-12.380
Afboeking gecumuleerde afschrijvingen	5.971		740	8.070		14.781
Reclassificatie	-22.900			18.820	4.080	-
Investerings	9.109			3.267		12.376
Desinvesteringen	-5.725			-153		-5.878
Afschrijvingen/aflossing	-870			-844	-5	-1.719
Bijdragen van derden						
Duurzame waardevermindering						
Totaal mutaties	-17.984	0	0	21.091	4.075	7.180
Stand per 31 december 2017						
Aanschafwaarde	27.555	1.246	0	25.438	4.129	58.368
Gecumuleerde afschrijving	-3.265	0	0	-2.188	-29	-5.482
Boekwaarde	24.290	1.246	0	23.250	4.100	52.886

De boekwaarde van de investeringen met een economisch nut zijn per saldo gestegen met € 7.180. Het saldo wordt verklaard door enerzijds investeringen en anderzijds desinvesteringen en afschrijvingen. In 2017 is er met name geïnvesteerd in de nieuwe huisvesting en conform BBV is deze investering gereclassificeerd naar de juiste activa onderdelen. De desinvestering betreft met name de verkoop Marktstate. De afschrijvingen hebben conform grondslagen van waardering en resultaatbepaling plaatsgevonden.

Financiële vaste activa

Hieronder is het verloop van de financiële vaste activa voor 2017 weergegeven:

Financiële vaste activa (bedragen x € 1.000)

	Leningen aan openb. lichamen/ deelnemingen	Overig langlopende leningen u/g	Kapitaal verstr. aan deelnemingen	Overige uitzettingen	Totaal financiële vaste activa
Stand per 1 januari 2017					
Aanschafwaarde	287.321	2.274.445	135.794	2.489.621	5.187.181
Gecumuleerde aflossing/afschrijving	-17.308	-2.258.790	-1.197	-34.000	-2.311.295
Boekwaarde	270.014	15.654	134.597	2.455.621	2.875.886
Mutaties 2017					
Afboeking aanschafwaarde					
Afboeking gecumuleerde afschrijvingen					
Investeringen		937			937
Desinvesteringen				-101.500	-101.500
Afschrijvingen/aflossing*	-1.730	-48	-210		-1.988
Bijdragen van derden					
Duurzame waardevermindering					
Totaal mutaties	-1.730	889	-210	-101.500	-102.551
Stand per 31 december 2017					
Aanschafwaarde	287.321	2.275.382	135.794	2.388.121	5.086.618
Gecumuleerde aflossing/afschrijving	-19.038	-2.258.838	-1.407	-34.000	-2.313.283
Boekwaarde	268.284	16.543	134.387	2.354.121	2.773.335

* Bij de leningen is sprake van aflossingen, bij bijdragen aan activa in eigendom van derden is sprake van afschrijvingen.

Leningen aan openbare lichamen en deelnemingen

De leningen aan openbare lichamen en deelnemingen bestaan uit:

Leningen aan openbare lichamen en deelnemingen (bedragen x € 1.000)

	31-12-2017	31-12-2016
--	------------	------------

Achtergestelde lening Vitens	6.923	8.653
Lening BNG	250.000	250.000
Lening Rijkswaterstaat	11.361	11.361
Totaal per 31 december	268.284	270.014

Achtergestelde lening Vitens

De provincie heeft met ingang van 1 januari 2006 aan N.V. Vitens een rentedragende achtergestelde lening verstrekt van € 25.960.000. De lening heeft een looptijd van 15 jaar. Deze lening is tot stand gekomen ter vervanging van het pakket preferente aandelen van de provincie. In 2017 is op de achtergestelde lening N.V. Vitens een bedrag van € 1.730.647 afgelost en € 145.130 aan rente ontvangen.

Lening BNG

De provincie heeft in 2009 na ontvangst van de gelden (1ste tranche) van de verkoop van de Nuon aandelen een bedrag van € 250.000.000 uitgezet als 10 jarige onderhandse lening bij de BNG. De provincie heeft op het leningsbedrag een rente van € 10.325.000 ontvangen.

Lening Rijkswaterstaat

De provincie heeft ten behoeve van de capaciteitsuitbreiding van de A1 tussen Apeldoorn en Azelo aan Rijkswaterstaat een renteloze lening van € 11.361.267 verstrekt. Dit conform besluit PS2013-710.

Overige langlopende leningen u/g

De overige langlopende leningen u/g bestaan uit:

Overige langlopende leningen u/g (bedragen x € 1.000)

	31-12-2017	31-12-2016
Geldersch Landschap	62	62
Gemeente Overbetuwe t.b.v. Lent centraal	998	998
Groenfonds/lenen voor natuur	4.000	4.000
Indigo B.V. (Warmtenet/Waalsprong)	5.075	4.788
Ontwikkelingscombinatie Waterfront Harderwijk	3.300	3.300
Agrarische collectieven	975	975
Betuwse Bloem	247	247
Breedband leningen	966	1.014
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeente Hoevelaken	270	270
Lening Waterschap Rijn en IJssel	650	0
Totaal per 31 december	16.543	15.654

Nieuwe lening Waterschap Rijn en IJssel

Met de slotwijziging (PS2017-735) is een lening verstrekt van € 650.000 aan Waterschap Rijn en IJssel. De lening is bedoeld voor het ontwikkelen van twee demonstratie-installaties. Dit gebeurt samen met het

Waterschap Vallei en Veluwe. In de eerste 2 jaar van bedrijfsvoering zullen deze worden geoptimaliseerd.

Lening Groenfonds

In de voorjaarsnota 2014 (PS2014-469) is besloten om middelen beschikbaar te stellen voor leningen aan landgoederen ten behoeve van natuurrealisatie. In dat kader is in 2015 een lening van €4 miljoen verstrekt aan de Stichting Groenfonds.

Lening Groenfonds (bedragen x € 1.000)

	31-12-2017	31-12-2016
Rekening courant Groenfonds	3.233	3.121
Derden	767	879
Totaal per 31 december	4.000	4.000

Lening Indigo BV (Warmtenet Waalsprong)

Conform de leningovereenkomst onderliggend aan het besluit een lening te verstrekken aan Indigo BV (PS2012-276) wordt op de lening de rente op de hoofdsom bijgeschreven.

Lening Breedband

Aflossing op bestaande leningen heeft conform de desbetreffende overeenkomst plaatsgevonden.

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

Onderstaand overzicht geeft de kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen weer:

Deelnemingen (bedragen x € 1.000)

	31-12-2017	31-12-2016
N.V. Alliander te Amsterdam	5.233	5.233
N.V. Vitens te Apeldoorn	15.938	15.938
N.V. Oost NL te Apeldoorn	20.545	20.545
Topfonds Gelderland B.V. te Arnhem	93.868	93.868
Afwaardering Topfonds Gelderland B.V.	-1.407	-1.197
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag	199	199
Nederlandse Waterschapsbank N.V. te Den Haag	11	11
Totaal per 31 december	134.387	134.597

De deelnemingen zijn gewaardeerd op basis van verkrijgingsprijs waarbij volgens de verslaggevingsregels een eventuele duurzame waardevermindering in mindering moet worden gebracht op de verkrijgingsprijs. Op basis van de bij ons bekende (tussentijdse) cijfers van de betreffende deelnemingen is bij Topfonds Gelderland BV sprake van een gevormde risicovoorziening van € 1,4 miljoen. Dit wordt gedekt uit de geblokkeerde revolverende middelen in de reserve Algemene dekkingsmiddelen en overige.

Hierbij moet opgemerkt worden dat gebruik gemaakt wordt van de bij ons bekende (tussentijdse) cijfers van de betreffende deelnemingen. Hierdoor is er sprake van een zekere mate van onzekerheid ten aanzien van de waardering. Zodra actuele cijfers beschikbaar komen zullen wij deze beoordelen en een eventuele mutatie in de duurzame waardevermindering die daaruit zou blijken verwerken in de eerstvolgende jaarrekening.

Op 1 juli 2017 zijn PPM Oost NV en Oost NV juridisch gefuseerd. Dit heeft als gevolg dat de Deelneming Oost NV vanaf dat moment Oost NL is gaan heten. Onze participatie in € is gelijk gebleven, namelijk € 20,5 miljoen. Wij bezitten daarmee 29,83% van de deelneming.

Overige uitzettingen

De overige uitzettingen bestaan uit de volgende posten:

Overige uitzettingen (bedragen x € 1.000)

		Aanschafwaarde
<i>Obligaties:</i>		
Stand per 1 januari 2017		1.574.145
Aankopen obligaties	0	
Verkopen obligaties	101.500	
Saldo mutaties obligaties	101.500	
Stand per 31 december 2017		1.472.645
<i>Schatkistpapieren:</i>		
Stand per 1 januari 2017		682.776
Uitzetting deposito's	0	
Vervallen deposito's	0	
Saldo mutaties deposito's	0	
Stand per 31 december 2017		682.776
<i>Hybride lening BNG:</i>		
Stand per 1 januari 2017		198.700
Uitzetting deposito's	0	
Vervallen deposito's	0	
Saldo mutaties deposito's	0	
Stand per 31 december 2017		198.700
Totaal per 31 december		2.354.121

Obligaties

Vanwege het schatkistbankieren hebben er enkel aflossingen op obligaties plaatsgevonden. De marktwaarde van de beleggingsportefeuille (alleen de obligaties) bedraagt per 31 december 2017 afgerond € 1.762,4 miljoen. Deze waarde ligt boven de aanschafwaarde van € 1.472,6 miljoen zoals in de tabel is weergegeven. De marktwaarde wordt op basis van dagkoersen bepaald en fluctueert met de actuele rentestand. Indien de rente daalt, zal de marktwaarde van de portefeuille toenemen. Omgekeerd zal bij een stijgende rente de waarde van de portefeuille dalen. De marktwaarde is de waarde die men krijgt bij verkoop van een obligatie op een bepaalde dag. Gelet op het buy-and-hold beleid wordt de beleggingsportefeuille in principe niet verkocht en is de marktwaarde van een beperkte relevantie.

Schatkistpapieren

Ultimo 2017 zijn vanwege het verplicht schatkistbankieren voor een bedrag van ruim € 683 miljoen diverse schatkistdeposito's met een looptijd langer dan een jaar geplaatst.

Hybride lening BNG

In 2015 en 2016 zijn aan de Bank Nederlandse Gemeenten hybride kapitaalleningen verstrekt van nominaal € 198,7 miljoen. De grondslag voor deze leningen is te vinden in het beleidskader voor hybride leningen aan sectorbanken voor de overheid PS2015-592. De hybride lening kent een aantal risico's:

- de verhandelbaarheid in de eerste vijf jaar is beperkt en na vijf jaar wordt de rente aangepast
- in uitzonderlijke gevallen is het de BNG toegestaan om rentebetalingen over te slaan
- de lening is achtergesteld
- het initiatief tot aflossing ligt altijd bij BNG en theoretisch bestaat het risico dat lening nooit wordt afgelost
- wanneer het kapitaal ratio (CET-1) van BNG onder de onwaarschijnlijk lage waarde van 5,125% daalt wordt er afgeschreven op deze lening

Vlottende activa**Voorraden**

De post voorraden bestaat uit:

Overzicht voorraden (bedragen x € 1.000)

	31-12-2017		31-12-2016	
	ha	Boekwaarde	ha	Boekwaarde
Natuur en landschap (realisatie GNN)	1.417	29.112	1.478	22.366
Park Lingezegen	420	196	440	257
Gelderse Gebiedsontwikkeling	2	722	0	0
Land- en tuinbouw (ruilverkavelingen)	35	2.175	2	148
Totaal voorraden	1.874	32.205	1.920	22.771

Binnen de provincie Gelderland bestaat de 'grondvoorraad' voornamelijk uit gronden die in het kader van de realisatie van het Gelders Natuur Netwerk (GNN) in ons bezit zijn, hetzij via juridisch hetzij via economisch eigendom. Om het GNN te realiseren is het noodzakelijk om gronden (tijdelijk) in bezit te hebben met het doel/stellige voornemen om deze weer te vervreemden. Dit voornemen is opgenomen in de "Actualisatie Provinciaal Grondbeleid 2014" (PS2014-337). In het proces van realiseren van het GNN vinden aan- en verkopen plaats, worden gronden geruild en daar waar van toepassing vindt ook transformatie tot natuurgonden plaats. Naast deze gronden ten behoeve van realisatie van het GNN zijn er gronden bij Park Lingezegen. Deze gronden zullen worden verkocht waarbij de opbrengsten worden gebruikt ter dekking/aflossing van het door Provinciale Staten beschikbaar gestelde krediet. Wij beschouwen onze voorraad grond als ruilgronden die nu geen andere bestemming hebben en daarom rubriceren wij deze onder de vlottende activa.

Onder de voorraad gronden zijn de gronden en opstallen opgenomen die met ingang van 2007, de start van de periode 2007 – 2013 van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG), ter beschikking van de provincie

zijn gekomen of aangekocht voor de realisatie van het Gelders Natuur Netwerk (GNN) en de realisatie van Recreatie om de stad (=Park Lingezege).

Vanaf 2014 is een voorraad gronden toegevoegd, aangekocht in het kader van het Investeringskrediet strategische grondaankopen Kavelruil (PS2013-930).

Vanaf 2015 is de grondvoorraad van de provincie van het Park Lingezege uitgebreid met de overdracht in economisch eigendom van de gronden van de Parkorganisatie zelf. Om redenen van doelmatigheid en uniformiteit is met het besluit "Investeringskrediet en inzet grond voor realisatie Park Lingezege" (PS2014-656), de verkoop van gronden daartoe in één hand gelegd.

Het juridische eigendom van een groot deel van de voorraad gronden berust voor een deel bij het Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL) van het Ministerie van Economische Zaken. Het economische eigendom berust echter geheel bij de provincie. Volgens gemaakte afspraken komt het juridisch eigendom in tranches over naar de provincie.

De voorraad grond die dateert van vóór 2011 is aangekocht met Rijkbijdragen. De aankopen vanaf 2011 zijn met provinciale middelen betaald. Per 1 januari 2014 is de voorraad gronden in het kader van de decentralisatie van de natuurtaken naar de provincie, aanzienlijk uitgebreid vanwege de overdracht van de zogenaamde "ILG-oud" voorraad grond van het Rijk. Voor een belangrijk deel zijn deze ILG-oud gronden "om-niet" verkregen, voor een ander deel is hiervoor door de provincie een aankoopprijs betaald (bijdrage afdekking Rijksverkoopstaakstellingen en bijdrage in het tekort van de provincie Drenthe (PS2013-797)).

Toelichting op de voorraad grond:

Natuur en Landschap (realisatie GNN)

In de boekwaarde per ultimo 2017 is een afwaardering van € 4,4 miljoen inbegrepen. Deze heeft voor € 3,1 miljoen te maken met afwaardering van gronden die al "op de goede plek" liggen (binnen het GNN) en gronden voor de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). De marktwaarde van deze gronden is door ons op € 10.000 per hectare gesteld. De afwaardering van de opstallen die in provinciaal bezit zijn bedroeg € 1,3 miljoen.

Daarnaast hebben wij voor € 15,4 miljoen gronden en bijbehorende opstallen gekocht en voor € 4,2 miljoen aan gronden verkocht.

Park Lingezege

De boekwaarde is met € 0,06 miljoen afgenomen door verkoop van grond.

Gelderse Gebiedsontwikkeling

In de boekwaarde per ultimo 2017 is de aankoop van grond voor het project Varik Heesselt inbegrepen.

Land- en Tuinbouw

In de boekwaarde per ultimo 2017 is € 2,3 miljoen voor aankoop van grond en € 0,3 miljoen verkoop van grond inbegrepen.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Deze post bestaat uit:

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar (bedragen x € 1.000)

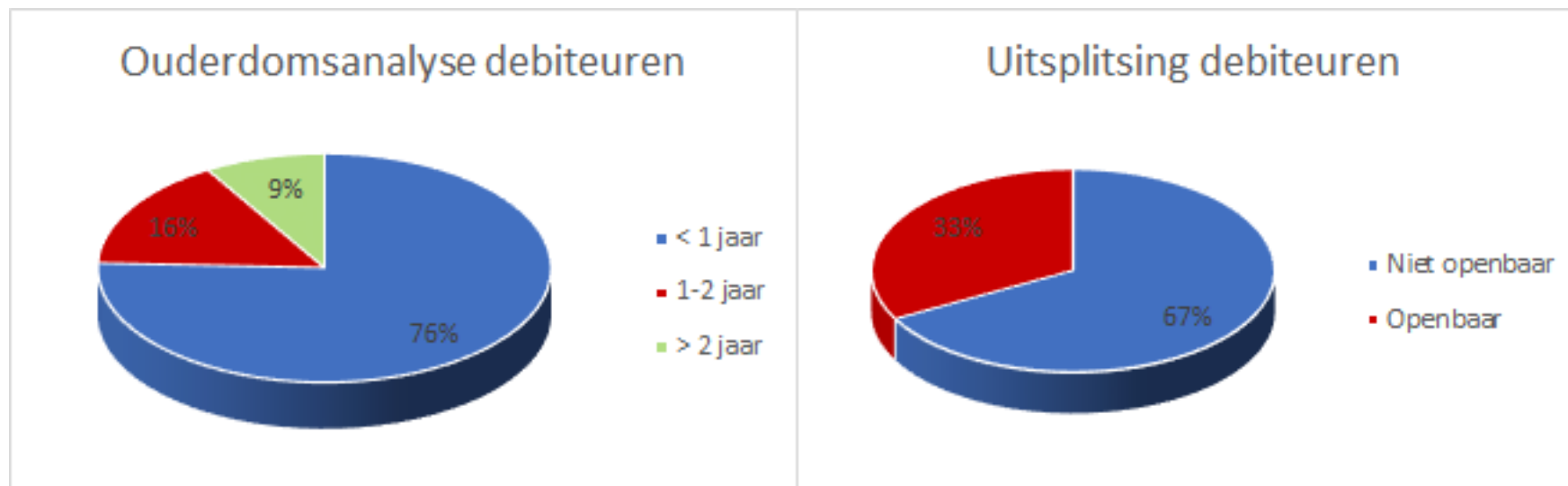
	31-12-2017	31-12-2016
Rekening courant verhoudingen met het Rijk	1.561.226	1.438.410
Debiteuren	25.431	16.687
Voorziening dubieuze debiteuren	-2.633	-1.169
Nog te verrekenen BCF	40.215	44.195
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	4.745	0
Overige	26	2
Totaal per 31 december	1.629.010	1.498.125

Rekening courant verhouding met het Rijk

De rekeningcourantverhouding met het Rijk is in 2017 licht gestegen. Deze mutatie houdt verband met de vrijval van een aantal obligaties die vanwege het verplicht schatkisbankieren bij het Rijk geplaatst worden. Wij kiezen ervoor om de middelen in de rekeningcourantverhouding met het Rijk te bewaren om zo flexibel te kunnen inspelen op een eventuele rentestijging.

Debiteuren

De debiteurenpositie is per balansdatum €25,4 miljoen. Hiervan heeft 25% betrekking op 2016 en eerdere jaren. Uitsplitsing van de debiteurenpositie naar ouderdom en openbaar/niet openbaar geeft het volgende beeld:

Voorziening dubieuze debiteuren

De voorziening voor dubieuze debiteuren is vastgesteld op een bedrag van € 2.632.808. Deze vorderingen worden als oninbaar aangemerkt, bijvoorbeeld omdat een debiteur failliet is verklaard.

Nog te verrekenen BCF

De nog te verrekenen BCF is met terugwerkende kracht onder de openbare lichamen verantwoord conform het BBV. Voorheen was deze post onder de overlopende activa opgenomen.

Liquide middelen

De post liquide middelen bestaat uit:

Liquide middelen (bedragen x € 1.000)

	31-12-2017	31-12-2016
Kas	2	1

BNG	266	344
NWB	29	27
Overige	0	1
Totaal per 31 december	297	373

Er worden bankrekeningen aangehouden bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en de Nederlandse Waterschapsbank (NWB). Via de rekening bij de BNG wordt het schatkistbankieren afgewikkeld. De rekening bij de NWB is noodzakelijk om de dividenden die wij vanuit ons aandeelhouderschap ontvangen af te wikkelen. Ook vinden via deze rekening de rentebetalingen en aflossingen plaats van de obligaties die wij hebben uitstaan bij de NWB.

Overlopende activa

De overlopende activa bestaan uit de volgende posten:

Overlopende activa (bedragen x € 1.000)

	31-12-2017	31-12-2016
Nog te ontvangen bedragen	23.251	29.690
Nog te verrekenen btw	0	185
Nog te ontvangen couponrente	38.990	40.450
Subtotaal nog te ontvangen	62.241	70.325
Vooruitbetaalde bedragen	28.401	24.784
Subtotaal vooruitbetaalde bedragen	28.401	24.784
Van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel	9.691	11.755
Overige	90	0
Totaal per 31 december	100.423	106.864

De nog te ontvangen bedragen en nog te ontvangen couponrente zijn ontstaan uit baten die betrekking hebben op en ook zijn verantwoord in 2017, alleen per 31-12 nog niet zijn ontvangen. De ontvangsten volgen veelal in het begin van volgend boekjaar. Een nog te ontvangen post is bijvoorbeeld de laatste termijn van de motorrijtuigenbelasting van 2017 ad € 17,3 miljoen.

De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel werken technische gezien hetzelfde als de nog te ontvangen bedragen van andere partners. Het verschil betreft het bestedingsdoel. Waar de reguliere nog te ontvangen bedragen behoren tot de generieke bedrijfsvoering van de provincie worden deze middelen (van andere overheden) ontvangen ten behoeve van een specifiek beleidsdoel. Hieronder is de specificatie van de voorschotbedragen opgenomen.

Van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel (bedragen x € 1.000)

	Stand per 31-12-16	wijziging i.v.m. rubricering	Dotaties	Onttrekkingen	Stand per 31-12-17
Bodemsanering bedrijfsterreinen	2.086	0	0	245	1.841
EFRO 2007 - 2013	9.669	0	4.404	6.630	7.443

Overige transitoria rijksbijdragen	0	0	983	576	407
Totaal	11.755	0	5.387	7.451	9.691

Vaste passiva**Eigen vermogen**

Het eigen vermogen bestaat uit het resultaat na bestemming van het verslagjaar en de reserves. De reserves bestaan uit de algemene reserve, de reserve stamkapitaal, de reserves per kerntaak, de reserve Mens en middelen en de reserve Algemene dekkingsmiddelen en overige. In onderstaande tabel is het verloop van de reserves weergegeven.

Bedragen x € 1.000	Stand per 31-12-2016	Resultaats bestemming voorgaand jaar	Dotaties tlv exploitatie	Dotaties tlv andere reserves	Onttrekkingen tgv exploitatie	Onttrekkingen tgv andere reserves	Stand per 31-12-2017
Algemene Reserve	41.944	-31.044	0	0	0	0	10.900
Bestemmingreserves							
Duurzame ruimtelijke ontwikkeling & waterbeheer	189.750	0	16.797	4.292	63.535	2.675	144.629
Milieu, energie & klimaat	66.845	0	6.888	12.373	15.196	7.920	62.990
Vitaal platteland, natuurbeheer & ontwikkeling natuurgebieden	207.345	0	55.316	7.581	42.220	1.620	226.402
Regionale bereikbaarheid & regionaal openbaar vervoer	513.761	0	222.605	10.140	189.667	4.055	552.784
Regionale economie	108.509	0	4.422	15.217	29.102	24.210	74.835
Cultuur en erfgoed	28.244	0	13.794	12.277	23.823	761	29.730
Kwaliteit van het openbaar bestuur	9.729	0	0	400	2.148	0	7.981
Mens & Middelen	41.413	0	9.597	12.717	41.441	0	22.286
Algemene dekkingsmiddelen en overige	171.407	45.093	174.389	20.926	24.805	182.530	204.480
Reserve Stamkapitaal	2.946.424	0	0	127.747	0	0	3.074.171
Totaal bestemmingreserves	4.283.426	45.093	503.806	223.671	431.939	223.771	4.400.287
Totaal reserves	4.325.371	14.049	503.806	223.671	431.939	223.771	4.411.187

Analyse reserves

Hieronder geven wij per reserve een toelichting op de aanmerkelijke verschillen tussen de gerealiseerde dotaties en onttrekkingen en de begrote dotaties en onttrekkingen.

Algemene Reserve			
(bedragen x € 1.000)	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Saldo per 1-1	41.944	41.944	0
Resultaatbestemming vorig jaar	-31.044	-31.044	0
Totaal geraamde dotaties	0	0	0
Totaal geraamde onttrekkingen	0	0	0
Saldo per 31-12	10.900	10.900	0

Toelichting aanmerkelijke verschillen:

1 - Duurzame ruimtelijke ontwikkeling & waterbeheer			
(bedragen x € 1.000)	Begroting na wijziging	Realisatie	Verschil
Saldo per 1-1	189.750	189.750	0
Geraamde dotaties			
Bevorderen ruimtelijke kwaliteit en wonen naar behoefte	2.500	2.500	0
Doorontwikkelen en programmeren van de zes gebiedsopgaven	3.720	3.420	-300
Realiseren van fysieke resultaten met behoud/versterking van de ruimtelijke kwaliteit	2.951	3.985	1.034
Schoon en voldoende water en veilig tegen overstroming	5.449	5.449	0
Leefbaarheid vergroten door de samenhang in de samenleving te bevorderen	4.320	4.320	0
Nog te programmeren middelen Doorontwikkelen en programmeren van de zes gebiedsopgaven	749	749	0
Nog te programmeren middelen Steengoed benutten	665	665	0
Totaal geraamde dotaties	20.354	21.088	734
Geraamde onttrekkingen			
SteenGoed benutten	6.842	6.658	184
Bevorderen ruimtelijke kwaliteit en wonen naar behoefte	3.970	3.802	167
Doorontwikkelen en programmeren van de zes gebiedsopgaven	12.024	12.729	-705
Realiseren van fysieke resultaten met behoud/versterking van de ruimtelijke kwaliteit	28.065	28.280	-215
Schoon en voldoende water en veilig tegen overstroming	2.853	2.163	690
Leefbaarheid vergroten door de samenhang in de samenleving te bevorderen	11.482	11.605	-123
Sociaal profiel	973	973	0
Totaal geraamde onttrekkingen	66.209	66.210	-1
Saldo per 31-12	143.896	144.629	-733

Toelichting aanmerkelijke verschillen:

De lagere dotatie (€ 0,3 miljoen) binnen het plandoel Doorontwikkelen en programmeren van de zes gebiedsopgaven betreft het nog niet ontvangen prijzengeld voor de Veluwe inzake de wedstrijd Nationale Parken van Wereldklasse. Het geld van het Rijk is nog niet ontvangen. De hogere onttrekking (€ 0,7 miljoen) is vooral het gevolg van een versnelling in de Gebiedsopgave Achterhoek. Voor alle drie de vastgestelde doelen zijn de lasten hoger dan begroot. De subsidie-aanvragen zijn eerder ingediend en verstrekt dan verwacht.

De hogere dotatie (€ 1,0 miljoen) binnen het plandoel Realiseren van fysieke resultaten met behoud/versterking van de ruimtelijke kwaliteit is het gevolg van bijdragen van diverse overheden ten behoeve van de gebiedsontwikkeling Waalweelde (met name Gendtsche Polder). Deze baten zijn eind 2017 ontvangen in plaats van begin 2018.

De lagere onttrekking (€ 0,7 miljoen) binnen het plandoel Schoon en voldoende water en veilig tegen overstroming is vooral het gevolg van lagere lasten voor Hoogwaterveiligheid. Een aantal projecten is later opgestart

dan begroot.

De hogere onttrekking (€ 0,1 miljoen) binnen het plandoel Leefbaarheid vergroten door de samenhang in de samenleving te bevorderen is het gevolg van niet begrote subsidies in het kader van de subsidieregeling Aanpassingen Gemeenschapsvoorziening. Dit is een versnelling van de uitvoering. Deze regeling is sinds 1 november 2017 open gesteld en de middelen zijn volledig opgenomen in de begroting van 2018. Bij de overige plandoelen zijn er geen aanmerkelijke verschillen.

2 - Milieu, energie & klimaat			
(bedragen x € 1.000)	Begroting na wijziging	Realisatie	Verschil
Saldo per 1-1	66.845	66.845	0
Geraamde dotaties			
Een goede leefomgevingskwaliteit in Gelderland	7.927	10.576	2.648
Een energieneutraal Gelderland	6.770	6.820	50
Nog te programmeren middelen Een energieneutraal Gelderland	1.865	1.865	0
Totaal geraamde dotaties	16.563	19.261	2.698
Geraamde onttrekkingen			
Een goede leefomgevingskwaliteit in Gelderland	12.828	12.431	397
Een energieneutraal Gelderland	11.112	10.685	427
Totaal geraamde onttrekkingen	23.939	23.116	824
Saldo per 31-12	59.468	62.990	-3.522

Toelichting aanmerkelijke verschillen:

Binnen het plandoel Een goede leefomgevingskwaliteit in Gelderland is een hogere dotatie (€ 2,6 miljoen) aan de reserve geweest. Dit komt hoofdzakelijk door de verrekening van de voorgefinancierde ontwikkelkosten voor de stortplaats IJsseldijk. De provincie heeft hiervoor € 2,2 miljoen ontvangen welke aan de reserve is gedoteerd. Daarnaast hebben de verkoop van een gesaneerde locatie te Barneveld, het terugontvangen van niet ingezette middelen bij een sanering te Lochem en bijdragen van externe partners aan grondwateronderzoek tot een hogere dotatie aan de reserve geleid. Gezamenlijk gaat het daarbij om ruim € 0,4 miljoen. De lagere onttrekking (€ 0,4 miljoen) binnen dit plandoel is voornamelijk het gevolg van de lagere lasten binnen het programma Bodem & Ondergrond.

Voor het plandoel Een energieneutraal Gelderland geldt dat de lagere onttrekking (€ 0,4 miljoen) direct verband houdt met lagere bestedingen binnen het plandoel.

3 - Vitaal platteland, natuurbeheer & ontwikkeling natuurgebieden			
(bedragen x € 1.000)	Begroting na wijziging	Realisatie	Verschil
Saldo per 1-1	207.345	207.345	0
Geraamde dotaties			
Aanleg nieuwe natuur en herstelmaatregelen natuur en landschap	47.950	50.389	2.439
Beheren en beschermen	1.101	1.076	-25
Natuur en samenleving	3.531	3.534	3
Toerisme en recreatie	0	26	26
Versterken Land- en tuinbouw: het landelijk gebied economisch en sociaal vitaal te houden	4.296	4.581	285
Breedband	291	291	0
Nog te programmeren middelen Toerisme en recreatie en verstreken land- en tuinbouw	3.000	3.000	0
Totaal geraamde dotaties	60.169	62.897	2.728
Geraamde onttrekkingen			
Aanleg nieuwe natuur en herstelmaatregelen natuur en landschap	28.131	26.608	1.523
Beheren en beschermen	1.500	2.974	-1.474
Natuur en samenleving	2.215	1.769	445
Toerisme en recreatie	3.050	2.938	112
Versterken Land- en tuinbouw: het landelijk gebied economisch en sociaal vitaal te houden	9.343	9.543	-200
Breedband	25	8	17
Totaal geraamde onttrekkingen	44.264	43.840	424
Saldo per 31-12	223.250	226.402	-3.152

Toelichting aanmerkelijke verschillen:

Binnen het plandoel Aanleg nieuwe natuur en herstelmaatregelen natuur en landschap wordt per saldo € 3,9 miljoen meer gedoteerd aan de reserve dan was voorzien. Als gevolg van een administratief andere verwerking in de begroting dan in de rekening zijn de begrote dotaties (€ 4,1 miljoen) en begrote onttrekkingen (€ 4,1 miljoen) te hoog geraamd. In werkelijkheid zijn de dotaties € 6,5 miljoen hoger en de onttrekkingen € 2,6 miljoen hoger dan geraamd.

De hogere dotatie wordt met name veroorzaakt door hogere opbrengsten uit grondverkoop (€ 5,0 miljoen) en pacht opbrengsten (€ 0,4 miljoen), hogere opbrengsten voor natuurcompensatie (€ 0,7 miljoen) en de extra uitkering Provinciefonds voor PAS Herstelmaatregelen (€ 0,3 miljoen). Het overige verschil (€ 0,1 miljoen) is niet aanmerkelijk.

De hogere onttrekking wordt veroorzaakt door hogere subsidiebetalingen (€ 1,6 miljoen), hogere lasten voor natuurcompensatie (€ 0,7 miljoen) en de hogere lasten wegens afwaardering grond (€ 0,5 miljoen). Het overige verschil (€ 0,2 miljoen) is niet aanmerkelijk.

Binnen het Plandoel Beheren en beschermen zijn de onttrekkingen (€ 1,5 miljoen) lager dan begroot. In principe worden alle lasten en baten voor beheer gefinancierd uit de daarvoor bestemde uitkering Provinciefonds.

Eventuele onder- of overbesteding wordt verrekend met de algemene middelen. Een uitzondering is gemaakt voor de extra uitkering Provinciefonds voor de uitvoeringskosten RVO in 2016. De uitvoeringskosten RVO moeten vanaf 2017 door de provincies worden betaald in plaats van door het Rijk. Vanwege dit betaalritme zijn deze middelen tijdelijk gereserveerd. In 2017 is € 1,5 miljoen aan deze reserve onttrokken.

Binnen het Plandoel Natuur en samenleving wordt per saldo € 0,5 miljoen minder onttrokken dan begroot. De belangrijkste oorzaak is de afwikkeling van een bezwaarschrift POP 2 project Ruilverkaveling Land van Maas en Waal. Vanwege de transitie DLG komen deze middelen ten gunste van de provincie.

Het verschil in de onttrekkingen (€ 0,1 miljoen) van het plandoel Toerisme en recreatie wordt veroorzaakt doordat middelen die in andere jaren gebruikt zijn voor incidentele opdrachten en projecten dit jaar niet volledig tot last zijn gekomen. Deze middelen worden dan ook niet uit de reserve onttrokken.

Bij het plandoel Versterken Land- en Tuinbouw: het landelijk gebied economisch en sociaal vitaal te houden wordt € 0,2 miljoen meer uit de reserve onttrokken dan vooraf begroot. Er wordt € 0,3 miljoen meer onttrokken uit de reserve doordat de boekwaarde verkopen bij 2 grondtransacties in het kader van kavelruil niet begroot was. Daar staat de ontvangst van € 0,1 miljoen vanwege een lagere subsidievaststelling bij een subsidieproject uit de regeling Verplaatsing Intensieve Veehouderij tegenover. Dit verlaagt de onttrekking uit de reserve. Het verschil in de dotaties (€ 0,3 miljoen) kan eveneens worden verklaard door het niet begroten van de hiervoor genoemde verkoop van gronden in het kader van kavelruil.

4 - Regionale bereikbaarheid & regionaal openbaar vervoer			
(bedragen x € 1.000)	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Saldo per 1-1	513.761	513.761	0
Geraamde dotaties			
In stand houden en verbeteren van de kwaliteit van het (fysieke) netwerk	203.443	203.284	-159
Versterken van de (sociale en economische) bereikbaarheid in de drie stedelijke netwerken	152	748	596
Versterken en benutten van de grootste (inter)nationale verbindingen	110	175	65
Ontsluiten van (basis)voorzieningen buiten de drie stedelijke netwerken	17.358	18.498	1.140
Nog te programmeren middelen Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer	10.040	10.040	0
Totaal geraamde dotaties	231.103	232.745	1.642
Geraamde onttrekkingen			
In stand houden en verbeteren van de kwaliteit van het (fysieke) netwerk	163.333	159.711	3.622
Versterken van de (sociale en economische) bereikbaarheid in de drie stedelijke netwerken	22.595	23.087	-492
Versterken en benutten van de grootste (inter)nationale verbindingen	3.539	3.483	56
Ontsluiten van (basis)voorzieningen buiten de drie stedelijke netwerken	8.213	7.441	773
Totaal geraamde onttrekkingen	197.680	193.722	3.959
Saldo per 31-12	547.184	552.784	-5.600

Toelichting aanmerkelijke verschillen:

Bij het plandoel In stand houden en verbeteren van de kwaliteit van het (fysieke) netwerk zijn de gerealiseerde onttrekkingen € 3,6 miljoen lager dan begroot en de dotaties € 0,2 miljoen lager dan begroot. Zoals wij bij de Slotwijziging 2017 (PS2017-701) hebben aangegeven was er een onzekerheid ten aanzien van de prestatielevering door ProRail inzake het project Spoorverdubbeling Zevenaar Didam. De prestatielevering blijkt nu lager te zijn geweest dan begroot voor een bedrag van € 1,5 miljoen en dit bedrag wordt dan ook in 2017 minder aan de reserve onttrokken dan begroot. Daarnaast is er € 2,5 miljoen minder onttrokken doordat het groot onderhoud in het kader van Trajectmanagement bij een aantal projecten minder voorspoedig is verlopen dan begroot. Dit betreft o.a. de N311/N784 's-Koningsjaght, N842 Nijmegen-Groesbeek, N317 Doesburg en N224 Ede-Planken Wambuis.

Eind 2017 zijn de cijfers inzake de reizigersgroei (trein & bus) over de jaren 2014 tot en met 2016 voor de concessie Achterhoek Rivierenland vastgesteld en daarna uitgekeerd overeenkomstig de concessie. Hierdoor hebben we € 0,6 miljoen meer onttrokken aan de reserve dan begroot.

Bij de dotaties zijn er geen aanmerkelijke verschillen tussen begroting en realisatie.

Bij het plandoel Versterken van de (sociale en economische) bereikbaarheid in de drie stedelijke netwerken zijn de gerealiseerde onttrekkingen € 0,5 miljoen hoger dan begroot en de dotaties € 0,6 miljoen hoger dan begroot. Er zijn hierbij geen aanmerkelijke verschillen tussen begroting en realisatie. De hoger dan begrote dotatie heeft met name betrekking op de lagere lasten inzake de Basismobiliteit stedelijk gebied. Er zijn bij de onttrekkingen geen aanmerkelijke verschillen tussen begroting en realisatie.

Bij het plandoel Versterken en benutten van de grootste (inter)nationale verbindingen zijn de gerealiseerde onttrekkingen € 0,06 miljoen lager dan begroot en de dotaties € 0,07 miljoen hoger dan begroot. Er zijn hierbij geen aanmerkelijke verschillen tussen begroting en realisatie.

Bij het plandoel Ontsluiten van (basis)voorzieningen buiten de drie stedelijke netwerken zijn de gerealiseerde onttrekkingen € 0,8 miljoen lager dan begroot en de dotaties € 1,1 miljoen hoger dan begroot. Er is minder onttrokken aan de reserve dan begroot doordat de voortgang bij de N320 Culemborg en de N309 Elburg-aansluiting A28 minder voorspoedig is verlopen dan begroot. De hoger dan begrote dotatie heeft met name betrekking op de lagere lasten inzake de Basismobiliteit landelijk gebied en de ontvangst van de gemeente Doetinchem vanwege de lagere vaststelling van de subsidie voor de Oostelijke randweg.

5 - Regionale economie			
(bedragen x € 1.000)	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Saldo per 1-1	108.509	108.509	0
Geraamde dotaties			
Versterken MKB breed	2.800	2.761	-39
Versterken werklocaties	1.293	1.293	0
Maximaliseren benutten Europese programma's	303	303	0
Met sport bijdragen aan een aantrekkelijk Gelderland	64	65	1
Nog te programmeren middelen Regionale economie	14.880	14.880	0
Nog te programmeren middelen Met sport bijdragen aan een aantrekkelijk Gelderland	337	337	0
Totaal geraamde dotaties	19.676	19.638	-38
Geraamde onttrekkingen			
Versterken MKB breed	28.100	27.814	286
Versterken werklocaties	5.614	5.592	22
Versterken partnerschap en uitvoering beleid	735	764	-29
Maximaliseren benutten Europese programma's	1.941	2.049	-108
Versterken buitenlandse betrekkingen en lobby	137	125	12
Met sport bijdragen aan een aantrekkelijk Gelderland	4.874	4.407	467
Nog te programmeren middelen Regionale economie	12.560	12.560	0
Totaal geraamde onttrekkingen	53.962	53.313	649
Saldo per 31-12	74.223	74.835	-611

Toelichting aanmerkelijke verschillen:

In kerntaak 5 Regionale economie is € 0,6 miljoen minder onttrokken uit de reserve. Dit komt doordat de lastneming later plaatsvindt.

Het verschil in de onttrekkingen bij het plandoel Versterken MKB breed komt onder andere doordat we minder uit de reserve onttrekken doordat de vaststelling van een aantal meerjarige subsidies niet in 2017 heeft plaats gevonden (€ 0,3 miljoen) maar in 2018. Ook wordt er € 0,2 miljoen minder onttrokken vanwege later ingediende subsidies voor Arbeidsmarktbeleid. Daar staat tegenover dat er € 0,3 miljoen meer onttrokken wordt door een correctie in GO 2007-2013, het vorige EFRO-programma. Deze correctie was benodigd voor de afwikkeling van dat programma. Het verschil in de onttrekkingen in het plandoel Met sport bijdragen aan een aantrekkelijk Gelderland is ontstaan door lagere lastneming in verband met verschuivingen in het bevoorschottingsritme van subsidies.

6 - Cultuur en erfgoed			
(bedragen x € 1.000)	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Saldo per 1-1	28.244	28.244	0
Geraamde dotaties			
We versterken het maken van cultuur, ontwikkelen van erfgoed en de beleving van cultuur en erfgoed	13.794	13.794	0
Nog te programmeren middelen Cultuur en erfgoed	12.277	12.277	0
Totaal geraamde dotaties	26.070	26.070	0
Geraamde onttrekkingen			
We versterken het maken van cultuur, ontwikkelen van erfgoed en de beleving van cultuur en erfgoed	25.029	24.584	445
Totaal geraamde onttrekkingen	25.029	24.584	445
Saldo per 31-12	29.285	29.730	-445

Toelichting aanmerkelijke verschillen:

De onttrekkingen zijn lager dan begroot dit wordt veroorzaakt doordat onder andere de uitvoering van de regeling Erfgoedpacten meer tijd heeft gekost dan van te voren ingeschat was. Bij deze regeling moeten gemeenten gezamenlijk een aanvraag indienen, maar de tot stand koming van die aanvragen kostte meer tijd dan van tevoren gedacht. Ook de aanbesteding voor de opdrachtverlening ten behoeve van de digitalisering van de collectie heeft langer geduurd dan van te voren was ingeschat.

7 - Kwaliteit van het openbaar bestuur			
(bedragen x € 1.000)	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Saldo per 1-1	9.729	9.729	0
Geraamde dotaties			
Sterk provinciaal bestuur	400	400	0
Totaal geraamde dotaties	400	400	0
Geraamde onttrekkingen			
Sterk provinciaal bestuur	192	202	-10
Sterk bestuur in Gelderland	1.590	1.946	-356
Totaal geraamde onttrekkingen	1.782	2.148	-366
Saldo per 31-12	8.347	7.981	366

Toelichting aanmerkelijke verschillen:

De hogere onttrekking aan 'Sterk bestuur in Gelderland' van € 0,4 miljoen is het gevolg van een wijziging in het bestedingsritme bij de uitvoering van het bestuurskrachttraject Wijchen Druten.

Mens & Middelen			
(bedragen x € 1.000)	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
Saldo per 1-1	41.413	41.413	0
Geraamde dotaties			
Mens en Middelen	22.286	22.314	28
Totaal geraamde dotaties	22.286	22.314	28
Geraamde onttrekkingen			
Mens en Middelen	42.306	41.441	865
Totaal geraamde onttrekkingen	42.306	41.441	865
Saldo per 31-12	21.393	22.286	-893

Toelichting aanmerkelijke verschillen:

De onttrekkingen zijn lager dan begroot omdat de lasten voor de oplevering van de buitenruimte van het Gelders Huis zijn doorgeschoven naar 2018.

Algemene dekkingsmiddelen en overige (bedragen x € 1.000)			
	Begroting na wijziging	Realisatie	Verschil
Saldo per 1-1	171.407	171.407	0
Resultaatbestemming vorig jaar	45.093	45.093	0
Geraamde dotaties			
	195.322	195.315	-6
Totaal geraamde dotaties	195.322	195.315	-6
Geraamde onttrekkingen			
	207.156	207.335	-179
Totaal geraamde onttrekkingen	207.156	207.335	-179
Saldo per 31-12	204.665	204.480	185

Binnen dit begrotingsonderdeel is er geen sprake van aanmerkelijke verschillen.

Reserve Stamkapitaal (bedragen x € 1.000)			
	Begroting na wijziging	Realisatie	Verschil
Saldo per 1-1	2.946.424	2.946.424	0
Geraamde dotaties			
	127.747	127.747	0
Totaal geraamde dotaties	127.747	127.747	0
Totaal geraamde onttrekkingen	0	0	0
Saldo per 31-12	3.074.171	3.074.171	0

Toelichting aanmerkelijke verschillen:

Binnen deze reserve is er geen sprake van aanmerkelijke verschillen.

Voorzieningen

In onderstaande tabel is het totaaloverzicht van de voorzieningen weergegeven.

Bedragen x € 1.000	Stand per 31-12-2016	Dotaties	Onttrekkingen	Stand per 31-12-2017
Voorziening APPA - pensioenen	8.885	0	769	8.116
Voorziening Grondwaterheffing EGH	4.686	1.036	1.271	4.451
Totaal voorzieningen	13.571	1.036	2.041	12.567

Voorziening Appa pensioenen:

Conform de verslaggevingsregels (het BBV) is er een voorziening voor de toekomstige pensioenrechten van bestuurders (Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers). De voorziening is ter dekking van de verplichtingen inzake de toekomstige pensioenen van (ex-) gedeputeerden. De hoogte van de voorziening wordt bepaald door actuariale berekeningen, de mutaties gaan ten laste/ten gunste van het rekeningresultaat. De pensioenrechten worden jaarlijks geactualiseerd. De actualisatie van 2017 leidt tot een onttrekking van € 769.355.

Voorziening Grondwaterheffing:

Conform de verslaggevingsregels (het BBV) is er een voorziening grondwaterheffing. De voorziening is ter dekking van de toekomstige kosten die in Waterwet nader zijn aangeduid. De grondwaterheffing (na vervallen van de grondwaterwet nu wettelijk verankerd in de Waterwet, artikel 7.7) is een belasting ter bestrijding van specifieke kosten. Niet bestede middelen moeten daarom in de voorziening worden gestort. De dotaties en onttrekkingen betreffen de ontvangsten en de uitgaven in het kader van de uitvoering van de Waterwet.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Het verloop van de vaste schulden is als volgt:

Vaste schulden (bedragen x € 1.000)

	31-12-2017	31-12-2016
Stand per 1 januari	0	3.403
Opgenomen	3.000	0
Afgelost	-51	-3.403
Stand per 31 december	2.949	0

Ultimo 2017 heeft de provincie 1 annuïtaire lening van oorspronkelijk € 3 miljoen. De rente over de opgenomen lening over 2017 is 1,47%. De rentelast over 2017 is € 0,11 miljoen. De lening wordt tot en met 2036 afgelost.

Vlottende passiva

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Deze post bestaat uit:

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar (bedragen x € 1.000)

	31-12-2017	31-12-2016
Overige schulden, waar onder crediteuren	47.291	46.746
Banksaldi	0	7.999
Stand per 31 december	47.291	54.745

Onder de netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd van korter dan een jaar worden de bedragen verantwoord die nog aan derden moeten worden betaald. Hieronder vallen onder andere de subsidiebeschikkingen die voor 2010 (voor de inwerkingtreding van de systematiek van de meerjarige subsidies) ineens als last zijn genomen en waarvan de betaling nog moet plaatsvinden.

Overlopende passiva

Deze post bestaat uit:

Overlopende passiva (bedragen x € 1.000)

	31-12-2017	31-12-2016
Loonbelasting	5.501	6.231
Nog te betalen bedragen	27.696	22.709
Vooruitontvangen bedragen	120	1.836
Nazorgfonds	6.430	3.269
Overig	83	1.182
Subtotaal nog te betalen en vooruitontvangen bedragen	39.830	35.227
Van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel	122.577	136.947
Totaal per 31 december	162.407	172.174

De nog te betalen bedragen ontstaan uit prestaties die in 2017 zijn geleverd en verantwoord, maar waarvoor per 31-12 nog geen factuur is ontvangen. De factuur volgt dan in het volgende boekjaar. Deze worden niet op

factuurniveau toegelicht.

Op de rekening courant provincie / nazorgfonds worden alle transacties tussen provincie en Fonds nazorg stortplaatsen geadministreerd. De transacties betreffen met name de overdracht van de opbrengsten van de belastingheffingen, de afdrachten van het fonds aan de vermogensbeheerder en de verrekening van facturen met betrekking tot het beheer van het fonds. Ook de kosten die gemoeid zijn met de uitvoering van de nazorgactiviteiten op de stortplaatsen worden via deze rekening verrekend tussen provincie en fonds.

Van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel

De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel werken technische gezien hetzelfde als de vooruit ontvangen bedragen van andere partners. Het verschil betreft het bestedingsdoel. Waar de reguliere vooruit ontvangen bedragen behoren tot de generieke bedrijfsvoering van de provincie worden de middelen (van andere overheden) ontvangen ten behoeve van een specifiek beleidsdoel.

Hieronder is de verplichte specificatie van de voorschotbedragen opgenomen:

Van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel (bedragen x € 1.000)

	Stand per 31-12-16	wijziging i.v.m. rubricering	Dotaties	Onttrekkingen	Stand per 31-12-17
Quickwins binnenvaart	13	0	0	0	13
Brede doeluitkering verkeer en vervoer	121.698	0	3.555	14.180	111.073
Investeringsbudget stedelijke vernieuwing	2.394	0	0	1.031	1.363
OP EFRO 2014 - 2020	9.472	0	7.132	9.906	6.698
TR Quickwins + TR BB KAN	2.671	0	0	0	2.671
Overige transitoria rijksbijdragen	699	0	1.247	1.187	759
Totaal	136.947	0	11.934	26.304	122.577

Gegarandeerde geldleningen

Aan de passiefzijde van de balans wordt buiten balanstelling het bedrag opgenomen, waartoe aan natuurlijke personen of rechtspersonen borgstellingen of garantiestellingen zijn verstrekt. In bijlage 4 is een specificatie van de geborgde en gegarandeerde geldleningen opgenomen overeenkomstig artikel 57 van het BBV.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Ten aanzien van huur- en leasecontracten en overige contractuele verplichtingen zijn hier de verplichtingen opgenomen waarvan het totaalbedrag voor de resterende looptijd meer is dan € 200.000.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen (bedragen x € 1.000)

Contractuele verplichting	Omschrijving	Einddatum contract	Bedrag
NS Reizigers	Vergoeding kaartautomaten	Doorlopend	6.759
Arriva	Concessie Achterhoek-Rivierenland	31-12-2020 en 31-12-2025	169.975

Syntus	Concessie Veluwe	31-12-2020	78.510
Connexxion	Concessie Valleilijn	31-12-2021	8.337
Prorail	Vergoeding onderhoud en beveiliging	Doorlopend	10.000
Arriva/Connexxion	Gebruiksvergoeding/infraheffing	Doorlopend	89.520
Hermes	Concessie stadsregio (bus en trein Arnhem Doetinchem)	31-12-2022	202.208
Provincie Limburg	Bijdrage aan concessie Maaslijn	31-12-2021	5.660
Gemeente Arnhem	Trolleyvergoeding	31-12-2022	5.875
Vialis	Onderhoudscontract, schade, herstel en storing VRI	Doorlopend	3.150
Van Gelder Kabel- Leiding- en Montagewerken B.V.	Onderhoud Openbare verlichting 2017-2019	31-12-2019	1.128
De Jong Zuurmond Infrabeheer	Onderhoud Openbare verlichting 2017-2019	31-12-2019	361
Transporteurs gladheidsbestrijding	Gladheidsbestrijding	31-12-2020	4.783
Aebi Schmidt	Onderhoud gladheidsbestrijdingsmaterieel	31-12-2033 en 31-12-2037	3.810
AKZO Nobel Industrial Chemicals B.V.	Levering strooizout	01-04-2019	1.000
RVO verplichtingen (voor Europese bijdrage)	Subsidieverplichtingen i.h.k.v. programmabeheer/SNL	Diverse einddata	97.158
EFRO verplichtingen 2014-2020	Subsidieverplichtingen minus bijdragen EU/EZ	Diverse einddata	7.801
Arval B.V.	Leasecontracten auto's	Diverse einddata	2.780
Volkswagen Leasing B.V.	Leasecontracten auto's	Diverse einddata	2.050
Athlon Car Lease	Leasecontracten auto's	Diverse einddata	270
Van Doorn Geldermalsen B.V.	Calamiteitenbestek 2018 t/m 2020	31-12-2020	385
Dynniq Peek Traffic B.V.	Onderhoudscontract schade, herstel en storing VRI's	31-12-2020	360
Ballast Nedam	Beheer&onderhoudsplan N322	31-12-2025	2.240
In Dumo Nova	Gebruiksvergoeding Het Gelders Huis	30-06-2037	34.831
Operator Groep Delft	Sourcingscontract I&A	16-05-2021	14.323
Centraal Beheer	WA verzekering	31-12-2018	310
Waterschap Rijn en IJssel	100 hectare natuur Osink-Bemersbeek, Hallerlaak en Batsdijk Kunnerij	31-12-2019	964
Waterschap Vallei en Veluwe	Sanering van de ENKA-pluim te Ede	Doorlopend	2.498
Personeel	Verlofuren (136.509 uren)	Diverse einddata	3.700
Diverse partijen	Verplichte meerjarige subsidies (te dekken uit reserves en transitoria)	Diverse einddata	218.309

Fiscaliteiten

De provincie Gelderland heeft met de Belastingdienst een convenant Horizontaal Toezicht gesloten. Dit betekent dat de provincie transparant met de Belastingdienst omgaat en aan de voorzijde met de Belastingdienst afstemt, als het gaat om complexe projecten.

BTW/BCF:

Nu de provincie meer met partners in de provincie samen aan projecten werkt, worden ook het fiscale consequenties complexer. De verhouding tussen compensabele BTW (overheidstaak) en ondernemers BTW (private taak) is niet meer zo eenduidig als in het verleden. Er zijn diverse projecten waarbij fiscaal advies is gevraagd en waarover wij overleg voeren of overleg hebben gehad met de Belastingdienst (o.a. Binnenveldse

hooilanden, A15 Onderliggend wegnnet).

Loonheffing:

Bij de loonheffingen is vanaf 2015 de werkkostenregeling van kracht geworden. In 2017 is er een uitkering ten laste van de decentrale arbeidsvoorwaarden geweest, waardoor het toegestane forfait is overschreden. Bij de loonbelastingaangifte over 2017 is de hierbij behorende eindheffing aan de belastingdienst voldaan.

Vennootschapsbelasting:

Om een gelijk speelveld te creëren tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen is op last van de Europese Commissie vanaf 1 januari 2016 de Vennootschapsbelasting (VPB) voor overheidsondernemingen van kracht geworden. Dit betekent dat overheidsondernemingen, daar waar zij in concurrentie treden met de markt, belastingplichtig zijn geworden. Er is landelijk een samenwerking geweest tussen het ministerie, de Belastingdienst en de vertegenwoordigende koepels (VNG, UvW en IPO) om de invoering van de wetgeving zo soepel mogelijk en met de minst mogelijke administratieve lasten te laten plaatsvinden. Gelderland heeft namens het IPO deelgenomen aan dit landelijke overleg (SVLO).

Uit onze inventarisatie op basis van de activiteiten 2015 is naar voren gekomen dat Gelderland vooralsnog geen belastingplichtige activiteiten heeft. Deze inventarisatie is met de belastingdienst afgestemd en de provincie heeft van de Belastingdienst een brief ontvangen waarin is opgenomen dat er op grond van onze inventarisatie geen reden is om op voorhand de provincie een aangifteformulier VPB te sturen. Uit de definitieve toets over de activiteiten 2016 kwam naar voren dat er in 2016 geen belastingplichtige activiteiten zijn geweest. In november 2017 gaf een globale toets geen aanleiding om aan te nemen dat de situatie ten opzichte van 2016 is gewijzigd. Na de accountantscontrole over 2017 zal uit de definitieve toets over 2017 moeten blijken of dat er inderdaad geen belastingplichtige activiteiten zijn geweest. Op basis daarvan is er voor boekjaar 2017 geen balanspost opgenomen inzake te betalen VPB.